

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 08.03/053.00.2/Б/ОК44- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 1 / 28

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Державного університету
«Житомирська політехніка»
протокол № 10
від 31 серпня 2023 р.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 053 «Психологія»
освітньо-професійна програма «Екстремальна психологія»
факультет педагогічних технологій та освіти впродовж життя
кафедра психології та соціального забезпечення

Рекомендовано на засіданні
кафедри психології та соціального
забезпечення
28 серпня 2023 р.,
протокол № 7

Розробники: к. філос. н., доцент кафедри психології та соціального забезпечення
ОКСЮТОВИЧ Марина, д. псих. н., проф., професор кафедри психології та соціального
забезпечення МАТЕЮК Олег та д. е. н., проф., професор кафедри психології та
соціального забезпечення МЕЛЬНИЧУК Дмитро

Житомир
2023 -2024 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 08.03/053.00.2/Б/ОК44- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 2 / 28

ВСТУП

Кваліфікаційна робота є складовою обов'язкової частини професійної підготовки фахівців першого (бакалаврського) освітнього рівня для здобувачів вищої освіти Державного університету «Житомирська політехніка» за спеціальністю 053 Психологія.

Кваліфікаційна робота – самостійна науково-дослідна робота, що виконує кваліфікаційну функцію та готується з метою публічного захисту й отримання освітнього ступеня бакалавра. Випускна робота здобувача вищої освіти з психології є закінченим науковим дослідженням з проблем психології, містить сукупність теоретичних і практичних положень, висновків та рекомендацій.

Метою кваліфікаційної роботи є завершення підготовки фахівця, а також оцінювання його професійних компетентностей під час захисту перед Екзаменаційною комісією самостійно виконаного проекту; інтеграція отриманих у процесі навчання знань, умінь і навичок та розвиток на їх основі здатності до самостійної наукової і практичної діяльності в галузі психології.

Основне **завдання** підготовки кваліфікаційної роботи – продемонструвати уміння самостійно вести науковий пошук, вирішувати конкретні наукові та практичні завдання. Ця кваліфікаційна праця наукового змісту має внутрішню єдність і відображає хід та результати розробки обраної теми. З одного боку, вона має узагальнюючий характер, оскільки це своєрідний підсумок підготовки бакалавра, а з іншого – є самостійним оригінальним науковим дослідженням здобувача вищої освіти.

За підсумками підготовки кваліфікаційної роботи студент повинен **уміти**:

- аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання;
- розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань;
- уміти здійснювати пошук інформації з різних джерел, у тому числі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань;
- обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел;
- обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги;
- формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження;
- рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки, презентувати результати власних досліджень;
- уміти складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів відповідно до вимог замовника;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 08.03/053.00.2/Б/ОК44- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 3 / 28

- розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

Відповідно до Стандарту вищої освіти спеціальності 053 «Психологія» та освітньо-професійної програми діяльність над кваліфікаційною роботою передбачає формування у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей**:

Інтегральна компетентність: здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК12. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку

СК12. Здатність надати експертну оцінку психологічним подіям та процесам

Програмні результати:

РН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

РН2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

РН4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

РН5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

РН9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

РН10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 08.03/053.00.2/Б/ОК44- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 4 / 28

позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

РН15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

РН17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

РН20. Знати особливості надання психолого-консультативної допомоги та психотерапевтичної допомоги.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Завданням виконання кваліфікаційної роботи є глибоке осмислення обраної теми та формування обґрунтованих пропозицій на основі використання методів наукового дослідження та практичного застосування отриманих теоретичних знань. Обов'язковою вимогою, що повинна бути дотримана при написанні кваліфікаційної роботи, є її корисність і практична значущість. Робота має бути виконана із застосуванням сучасних методів і прийомів психологічного дослідження.

У процесі виконання кваліфікаційної роботи перед студентами постає низка організаційних і методичних завдань:

- вибір теми роботи, її узгодження з тематикою переддипломної практики;
- розробка та реалізація плану виконання кваліфікаційної роботи;
- дотримання порядку представлення роботи до захисту.

Під час виконання кваліфікаційної роботи студент повинен проявити:

- знання навчальних дисциплін, які розкривають теоретичні основи та практичні аспекти психології;
- вміння відбирати, систематизувати та обробляти інформацію у відповідності до цілей дослідження;
- вміння формувати наукові висновки і конкретні рекомендації у ракурсі обраної теми кваліфікаційної роботи;
- вміння визначати і використовувати причинно-наслідкові зв'язки процесів та явищ для розв'язання конкретних наукових та прикладних завдань.

Кваліфікаційна робота має характеризуватися логічністю, доказовістю, аргументованістю. Висновки щодо якості кваліфікаційної роботи формуються відповідно до такого:

- відповідність змісту, структури та форми викладення матеріалу темі кваліфікаційної роботи;
- наявність глибокого теоретичного дослідження за обраною темою;
- наявність результатів самостійно організованого та проведеного емпіричного дослідження;
- наявність обґрунтованих пропозицій в ракурсі теми кваліфікаційної роботи, які повністю або частково можуть бути використані на практиці;
- належний науковий рівень теоретичних узагальнень і пропозицій;
- належне оформлення та наявність необхідних супроводжувальних документів;
- виконання і подання кваліфікаційної роботи на кафедру в термін, визначений

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 08.03/053.00.2/Б/ОК44- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 5 / 28

графіком навчального процесу.

Захист кваліфікаційної роботи є формою атестації випускника, під час якого враховуються сутнісні аспекти і якість проведеного дослідження, вміння захистити сформульовані положення та висновки; оформлення кваліфікаційної роботи та характер (форма) презентації її результатів. Під час захисту студент повинен підтвердити рівень загальнотеоретичної і спеціальної підготовки, довести свою професійну зрілість.

Процес підготовки та написання кваліфікаційної роботи складається з таких етапів:

1. Вибір і затвердження теми, призначення наукового керівника кваліфікаційної роботи.
2. Складання плану кваліфікаційної роботи.
3. Вивчення навчальної і наукової літератури з теми кваліфікаційної роботи та її аналіз.
4. Написання та оформлення кваліфікаційної роботи відповідно до встановлених вимог.
5. Оформлення додатків.
6. Підготовка супровідних документів.
7. Підготовка кваліфікаційної роботи до захисту (написання доповіді та підготовка наочних матеріалів).
8. Захист кваліфікаційної роботи.

Єдність загальних вимог до підготовки кваліфікаційних дипломних робіт не виключає, а передбачає широку ініціативу студентів в процесі їх виконання. Оригінальність визначення і вирішення поставлених завдань є одним із основних критеріїв оцінювання якості проведеного дослідження.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота виконується на основі вивчення спеціальної вітчизняної та зарубіжної літератури, останніх досліджень з обраної теми, а також результатів власних досліджень реального об'єкта з метою вирішення визначених прикладних завдань у сфері майбутньої професійної діяльності.

Кваліфікаційна робота має бути написана державною мовою, науковим стилем із логічним й аргументованим викладом матеріалу.

Виконання кваліфікаційної роботи здійснюється відповідно до графіку, розробленого кафедрою. У випадку порушення графіку студент може бути не допущений до захисту кваліфікаційної роботи.

Вимоги до кваліфікаційної роботи:

- актуальність тематики, відповідність її сучасному стану психології та перспективам її розвитку;
- вивчення та критичний аналіз монографічної й періодичної літератури з обраної теми;
- дослідження та характеристика історії досліджуваної проблеми та її сучасного стану;
- чітке формулювання мети, предмету, методів наукового дослідження;
- дотримання основних вимог до проведення емпіричних досліджень у психології;
- узагальнення результатів, їх обґрунтування, комплексність висновків та

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 08.03/053.00.2/Б/ОК44- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 6 / 28

перспектив подальших досліджень;

- апробація результатів дослідження через публікації тез і статей у збірниках наукових праць, виступи на конференціях.

Здобувач вищої освіти зобов'язаний:

- визначити мету і завдання кваліфікаційної роботи;
- провести дослідження з обраної теми кваліфікаційної роботи;
- підготувати текст випускної кваліфікаційної роботи, який за змістом і формою відповідає діючим вимогам;
- захистити результати досліджень за обраною темою кваліфікаційної роботи перед Екзаменаційною комісією.

З метою наукової та професійної допомоги при підготовці кваліфікаційної роботи призначається науковий керівник, який має науковий ступінь.

Науковий керівник надає науково-методичну допомогу здобувачу вищої освіти з питань написання кваліфікаційної роботи:

- остаточне редакційне формулювання теми кваліфікаційної роботи;
- розробка концепції, структури (плану) кваліфікаційної роботи та визначення методики дослідження обраної теми;
- розробка індивідуального календарного плану-графіка написання кваліфікаційної роботи;
- підбір фахових, наукових, методологічних джерел, які стосуються досліджуваної проблеми.

Науковий керівник зобов'язаний:

- проводити наукове консультування здобувача вищої освіти в процесі дослідження щодо вибору мети, об'єкту і предмету, визначення завдань, плану, змісту, методів дослідження;
- проводити аналіз і контроль організації самостійної роботи здобувача вищої освіти з дослідження обраної теми і написання кваліфікаційної роботи;
- проводити оцінювання результатів дослідження теми кваліфікаційної випускної роботи;
- написати відгук на підготовлену випускну бакалаврську роботу, зробити висновок щодо рекомендації випускної роботи до захисту;
- надавати консультативну допомогу здобувачу вищої освіти в його підготовці до захисту кваліфікаційної випускної роботи.

2.1. Вибір і затвердження теми, призначення наукового керівника кваліфікаційної роботи

Виконання кваліфікаційної роботи починається з вибору теми й одержання студентом на кафедрі завдання щодо її виконання.

Тема кваліфікаційної роботи повинна бути актуальною, відповідати сучасному стану та перспективам розвитку психологічної науки й практики, мати теоретичне і прикладне значення.

Студент має право вибору теми кваліфікаційної роботи з переліку тем, затверджених кафедрою, або може запропонувати іншу тему з обґрунтуванням доцільності її дослідження. Обираючи тему, студент повинен враховувати її актуальність, можливість здобуття відповідних емпіричних даних, зокрема шляхом проведення власного дослідження. Також варто взяти до уваги наявність літературних

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 08.03/053.00.2/Б/ОК44- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 7 / 28

джерел з теми дослідження.

Затвердження теми кваліфікаційної роботи здійснюється на підставі звернення студента на кафедру, де він вказує обрану тему з запропонованого переліку, або зазначає свою. Студентові призначається науковий керівник кваліфікаційної роботи.

Важливим етапом написання кваліфікаційної роботи є складання її плану на основі опрацювання літературних джерел з обраної теми. План повинен якнайповніше відобразити зміст роботи та основні напрями дослідження поставленої проблеми.

Узгодження та затвердження плану роботи науковим керівником є обов'язковим. План повинен відповідати темі дослідження, мати чітку логіку поєднання усіх частин кваліфікаційної роботи.

2.2. Вивчення навчальної і наукової літератури з теми кваліфікаційної роботи та її аналіз

Головним завданням цього етапу виконання кваліфікаційної роботи є вивчення навчальної і наукової літератури задля опрацювання теоретичної частини відповідно до затвердженого плану. Студент повинен ґрунтовно ознайомитися з теоретичними аспектами обраної проблематики, на підставі аналізу літературних джерел узагальнити існуючі підходи та обґрунтувати методологічний фундамент подальших досліджень.

Цілі та загальна методика опрацювання літературних джерел має включати:

- стан вивчення проблеми;
- добір найбільш цінного теоретичного та аналітичного матеріалу;
- аналіз зібраної інформації, її оцінювання та співставлення;
- групування та узагальнення даних;
- формування висновків на основі проведеного теоретичного аналізу.

Вивчення літературних джерел варто починати з інформаційного пошуку. Список літературних джерел студент може скласти самостійно чи за допомогою наукового керівника кваліфікаційної роботи. Вивчаючи відібрані літературні джерела, студенту доцільно фіксувати їх основні положення, цитати, які, на його думку, відображають сутність думки автора щодо окремих аспектів обраної теми кваліфікаційної роботи. Далі зібрані дані мають групуватися за кожним з напрямків роботи. За кожним з питань викладаються думки різних авторів, наводиться їх порівняльний аналіз, з'ясовуються виявлені протиріччя, формуються теоретичні висновки.

2.3. Написання та оформлення кваліфікаційної роботи відповідно до встановлених вимог

Кваліфікаційна робота повинна мати чітку і логічну структуру. Вона складається з таких елементів (у порядку їхнього представлення в роботі):

- титульний аркуш;
- анотація;
- зміст;
- вступ;
- основна частина;
- висновки;
- список використаних літературних джерел;
- додатки.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 08.03/053.00.2/Б/ОК44- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 8 / 28

Зміст зазначених структурних елементів кваліфікаційної роботи студент узгоджує з науковим керівником.

Першою сторінкою роботи є титульна (Додаток А), яка враховується в нумерацію, але не нумерується. На титульній сторінці кваліфікаційної роботи обов'язково вказується:

- назва навчального закладу, де виконана робота;
- тема роботи;
- шифр і найменування спеціальності;
- прізвище, ім'я, по батькові студента;
- науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові керівника;
- місто і рік написання роботи.

За погодженням керівника та завідувача кафедри студент описує розгорнутий план роботи у *Завданні на кваліфікаційну роботу*. Завдання підписується студентом, керівником і затверджується завідувачем кафедри. Зразок завдання на кваліфікаційну роботу освітнього ступеня «бакалавр» наведено у додатку Б.

Анотація кваліфікаційної роботи освітнього ступеня «бакалавр» має бути стислою, інформативною. Анотація повинна містити:

- тему роботи;
- прізвище та ініціали автора і керівника роботи;
- кількість сторінок, таблиць, рисунків, додатків, джерел згідно з переліком посилань;
- перелік ключових слів (5-15 слів);
- стислий опис роботи;
- підпис автора та дату подання роботи до захисту.

Анотацію належить виконувати обсягом не більше ніж 500 слів і розміщувати на одній сторінці формату А4. Зразок анотації до кваліфікаційної роботи подано в додатку В.

Зміст кваліфікаційної роботи розташовують на наступній сторінці після анотації. На сторінці зі змістом зазначається номер початкової сторінки кожної складової роботи.

У елементі «ЗМІСТ» наводять такі структурні елементи: «ВСТУП», послідовно назва розділів і підрозділів, «Висновки до розділів», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» з їх назвою та зазначенням номера сторінки початку структурного елемента. Зразок оформлення змісту кваліфікаційної роботи освітнього ступеня бакалавра наведено в додатку Г.

Якщо у роботі наводяться маловідомі скорочення, нові символи, позначення, то їх перелік надається перед вступом і вноситься до змісту як «СКРОЧЕННЯ ТА УМОВНІ ПОЗНАКИ». Їх друкують в дві колонки, де ліворуч наводять скорочену назву, а праворуч – її тлумачення:

У **Вступі** розкривається сутність та стан проблеми, актуальність теми, обґрунтовується необхідність її дослідження, вихідні дані для розробки теми, об'єкт, предмет, мета, завдання, гіпотеза, методи та організація дослідження, практична цінність отриманих результатів, експериментальна база та апробація результатів дослідження.

Актуальність теми подається у вигляді критичного аналізу та шляхів розв'язання

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 08.03/053.00.2/Б/ОК44- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 9 / 28

певної суперечності чи проблеми. Актуальність теми дослідження також підтверджується статистичними матеріалами, їх якісним аналізом. Викладення актуальності теми дослідження не повинне перевищувати одну сторінку.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, на яке спрямована увага дослідника. Об'єкт дослідження кваліфікаційної роботи – це частина психологічної реальності, на яку націлено процес пізнання та в межах якої знаходиться предмет дослідження. Зокрема, об'єктом у психології можуть виступати різні психологічні та соціально-психологічні процеси і явища.

Предмет дослідження – це частина об'єкта, що досліджується у певних умовах (уточнює, конкретизує об'єкт дослідження). Це ті властивості, сторони, особливості об'єкту, які підлягають безпосередньому вивченню. Об'єкт і предмет як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. Предмет визначає аспект розгляду, дає уявлення про те, які нові відношення, властивості, аспекти і функції об'єкта розкриваються. Зазвичай предмет дослідження пов'язаний безпосередньо з центральним питанням проблеми.

Мета дослідження – запланований результат, на вирішення якого спрямоване саме дослідження. Мета дослідження тісно переплітається з темою кваліфікаційної роботи, об'єктом, предметом і завданнями дослідження. Мета дослідження – це те, заради чого проводиться дослідження і формулюється через вирази: «Виявити...», «Визначити...», «Розробити...» тощо.

Мета дослідження реалізується через конкретні *завдання*. Завдання визначають і формулюють таким чином, щоб їх виконання призвело до досягнення мети, тобто це певні кроки дослідження, які ведуть до мети. Мета й завдання роботи повинні бути чітко сформульованими та відображати тематику дослідження. Кількість завдань для кваліфікаційної роботи, як правило, становить чотири.

Визначені завдання співвідносяться із загальною структурою роботи – відповідають назвам і змісту розділів роботи. У кожному розділі дослідник має продемонструвати процес розв'язання певного завдання, коротко підсумувати його результати.

Завдання дослідження можуть формулюватися через дієслова у теперішньому часі, наприклад, «здійснити», «вивчити», «визначити», «з'ясувати», «розробити» тощо. Наприклад, у дослідницькій роботі з психології можуть ставитися такі завдання:

- здійснити теоретичний аналіз наукових джерел з досліджуваної проблеми;
- розробити теоретичну модель досліджуваного явища;
- на основі методологічного аналізу проблеми визначити методи дослідження;
- дослідити емпіричним шляхом певні психологічні властивості;
- встановити психологічні особливості досліджуваного явища;
- розробити та апробувати програму соціально-психологічного тренінгу тощо.

Гіпотеза дослідження – це наукове припущення про те, яким чином автор має намір досягти поставленої мети дослідження. У результаті проведених досліджень гіпотеза може підтвердитися або не підтвердитися, про що необхідно зазначити у висновках кваліфікаційної роботи. Вимоги до гіпотези:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 08.03/053.00.2/Б/ОК44- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 28

- точність формулювання;
- відповідність вихідним теоретичним принципам дослідження;
- доступність для перевірки у процесі психологічного дослідження.

Якщо в процесі дослідження виявилось, що гіпотеза не підтвердилася або підтвердилася неповністю, – це також цінний для науки результат. Він дає змогу побудувати нову модель досліджуваного явища, висунути нові гіпотези і провести нові дослідження для отримання нових даних. Тому негативний результат треба обґрунтувати, пояснити та поставити завдання подальших досліджень даної проблеми.

Важливим елементом вступу до кваліфікаційної роботи освітнього ступеня бакалавра є *методи та організація дослідження*, тобто опис та обґрунтування сукупності прийомів і операцій, за допомогою яких здійснюється науково-дослідна робота. Методологію дослідження складають:

- теоретичні методи: аналіз літературних джерел чи нормативних документів, їх синтез, порівняння, узагальнення та класифікація;
- емпіричні методи: опитування, анкетування, тестування, бесіда, інтерв'ю, спостереження, ігрові ситуації, виконання ситуативних завдань, експеримент;
- методи математичної обробки даних.

У цьому елементі вступу розкриваються способи отримання даних під час дослідження. Перераховуються використані наукові методи дослідження та змістовно відзначається, що саме досліджувалось кожним методом. Тут же наводиться характеристика вибірки досліджуваних, описується організація дослідження. Експериментальна база дослідження наводиться для уточнення інформації про те, де саме проводилася експериментальна робота, хто в ній брав участь.

Надійність та вірогідність результатів дослідження визначаються репрезентативністю вибірки, узгодженістю теоретичної моделі досліджуваного явища з методами його дослідження, застосуванням методів, які відповідають предмету, меті та завданням дослідження, адаптовані для подібних досліджень і соціокультурної ситуації.

Практичне значення роботи – це відомості про практичне впровадження одержаних результатів або рекомендацій щодо їх використання.

Апробація результатів дослідження є обов'язковою для кваліфікаційної роботи освітнього ступеня «бакалавр». В апробації зазначається те, на яких семінарах, круглих столах, конференціях були висвітлені результати дослідження, а також відомості про їх публікацію в збірниках наукових праць.

Публікації – вказується кількість, а також повна бібліографія опублікованих тез доповідей або статей. Необхідною є наявність мінімум 1-єї публікації у збірниках наукових праць, наукових і науково-практичних журналах, збірниках матеріалів конференцій тощо.

Структура та обсяг роботи – містить дані про основні складові кваліфікаційної роботи, кількість використаних джерел, таблиць та малюнків, загальний обсяг роботи та обсяг основного тексту роботи (без списку літератури та додатків). Обсяг кваліфікаційної роботи має складати не менш 60 сторінок друкованого тексту.

Основна частина кваліфікаційної роботи містить розділи, підрозділи роботи, позиції в переліку джерел посилання. Рекомендовано у кожному розділі виділяти 3-4 підрозділи. Усі частини роботи мають бути логічно послідовними та взаємопов'язаними

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 08.03/053.00.2/Б/ОК44- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 11 / 28

між собою.

Кожен розділ починається з нової сторінки. Розділи мають бути пропорційні за обсягом. Розділи та підрозділи кваліфікаційної роботи повинні за своєю назвою, структурою, змістом відповідати завданням дослідження поставленої проблеми. Кожен абзац тексту повинен містити в собі певну думку, виражену однією або кількома фразами чи реченнями.

Обов'язковим є те, щоб текст підрозділу відповідав його назві, тому, після підготовки тексту, його треба перечитати, проаналізувати, а за умови виявлення розбіжностей між назвою і текстом, узгодити й уточнити назву.

У першому (теоретичному) розділі узагальнюються науково-теоретичні підходи, здійснюється усебічний аналіз наукової літератури з проблеми дослідження, насамперед, монографій, наукових статей тощо. Для визначення сучасних наукових тенденцій доцільно використовувати дані, опубліковані у відповідних періодичних вітчизняних і зарубіжних виданнях. Порівнюються та критично аналізуються різні підходи, наводяться дискусійні та невирішені аспекти теми, обґрунтовуються основні фактори впливу на стан і розвиток досліджуваного об'єкта.

В останньому підрозділі першого розділу здобувач вищої освіти пропонує теоретичну модель досліджуваного явища, яка подається у вигляді схеми (малюнку, таблиці) і яку необхідно обґрунтувати, описати та пояснити.

У другому розділі описуються основні методологічні підходи, стратегія та організація емпіричного дослідження. Опис організації дослідження включає характеристику його етапів (підготовчого, констатувального і формувального) та підетапів: їх завдання, методи та методики, що будуть використовуватися; умови та особливості проведення; вибірку досліджування. Обсяг вибірки узгоджується з науковим керівником і залежить від обраної теми. Зазвичай, для бакалаврського дослідження вона складає 50-70 осіб. При переважному використанні методів якісного аналізу вибірка може бути меншою.

Для обґрунтування валідності обраних емпіричних методів необхідно співвіднести призначення кожної методики, вимоги до її використання з завданнями та умовами дослідження. Кількість методик залежить від особливостей предмету дослідження. Характеристика методик передбачає зазначення їх мети та опис шкал, кількісних показників, способів кількісної обробки отриманих результатів.

У останньому підпункті другого розділу повинні міститися результати емпіричного дослідження, які систематизуються і аналізуються. Отримані показники подаються, аналізуються та інтерпретуються в залежності від завдань та етапів дослідження. Результати дослідження оформлюються у таблицях і малюнках та пояснюються, інтерпретуються. Для більш глибокого та ґрунтового аналізу застосовуються методи математичної статистики. На основі аналізу отриманих результатів визначаються тенденції і закономірності розвитку досліджуваного явища, надаються рекомендації щодо їх практичного використання.

Кожен розділ роботи завершується короткими висновками до розділу, в яких зазначають те позитивне, що вдалось виявити в результаті дослідження теми, а також ті недоліки та проблеми, що були охарактеризовані в ході дослідження.

У кінцевих **Висновках** кваліфікаційної роботи освітнього ступеня бакалавра рекомендується підвести підсумки проведеного дослідження, викласти основні

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 08.03/053.00.2/Б/ОК44- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 12 / 28

практичні результати та рекомендації щодо їх практичного використання. Висновки не повинні мати форму звіту, а мають розкривати результати проведеного дослідження та відповідати його завданням.

Список використаних джерел містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків. В кваліфікаційній роботі він має містити не менш 50 найменувань. Недостатня кількість джерел може свідчити про поверховість дослідження, а надмірність джерел – про компілятивний характер роботи.

Джерела потрібно розміщувати в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. При оформленні списку використаних джерел слід дотримуватися сучасних вимог стосовно правил складання бібліографічного опису джерел (ДСТУ 8302:2015, наказ МОН № 40 від 12.01.2017 р.).

До списку використаних джерел слід включати лише ті джерела, на які у тексті є посилання, а також ті, які використано при викладі тих чи інших наукових положень. Перелік складається із законодавчих актів, нормативних документів, вітчизняної та зарубіжної наукової, навчально-методичної та спеціальної літератури, фахових видань, Інтернет-ресурсів, іноземних джерел (3-6 позицій). Необхідно відмітити, що 50% джерел посилання має складати новітня література за останні 5 років.

У **Додатках** наводяться допоміжні матеріали у формі копій документів, витягів із законодавчих документів, звітів, результатів соціально-психологічних опитувань, громіздких таблиць, рисунків тощо. Додатки розміщують у порядку посилань у тексті кваліфікаційної роботи. Додатки позначають послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, записують наступним чином: ДОДАТОК В. Текст кожного додатка починають з нової сторінки. Якщо в роботі є лише один додаток, то його позначають як «ДОДАТОК А».

У кожного додатка має бути назва. Познаку додатка друкують посередині сторінки звичайним шрифтом великими літерами, а назву додатка – жирним шрифтом великими літерами, симетрично до тексту сторінки. Усі додатки повинні бути перераховані у змісті із зазначенням їх номерів та назв.

Рисунки, таблиці, формули в додатках нумерують в межах кожного додатка, починаючи з літери, що позначає додаток. Наприклад, рисунок Г.3 – третій рисунок додатка Г. Якщо частину додатка перенесено на іншу сторінку, його назву подають як «Продовження додатку ...» починаючи над правим верхнім кутом. Зразок оформлення додатків наведено в додатку Д.

3. ТЕХНІЧНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ «БАКАЛАВР»

3.1. Загальні вимоги

Обсяг кваліфікаційної роботи – 60-70 сторінок (1,5-2,0 др. а.), допускається відхилення в межах $\pm 10\%$. До цього обсягу не включають список використаних джерел та додатки, але всі сторінки цих частин роботи підлягають суцільній нумерації.

Параметри сторінки. Кваліфікаційну роботу друкують за допомогою принтера на одному боці аркуша білого паперу:

- формат А4 (210x297 мм);
- орієнтація книжкова;
- міжрядкові інтервали – 1,5 (29-30 рядків на сторінці);

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 08.03/053.00.2/Б/ОК44- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 13 / 28

- шрифт текстового редактора – Word Times New Roman;
- розмір шрифту – 14 пт.;
- поля: ліве – 30 мм, праве – не менше 12 мм, зверху – 25 мм, знизу – 20 мм.

Шрифт друку повинен бути чітким, щільність тексту – однаковою.

Текст основної частини кваліфікаційної роботи поділяють на розділи, підрозділи та пункти.

Кожну структурну частину роботи починають з нової сторінки. Заголовки структурних частин роботи «**ЗМІСТ**», «**ВСТУП**», «**РОЗДІЛ**», «**ВИСНОВКИ**», «**СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**», «**ДОДАТКИ**» друкують великими літерами симетрично до тексту по центру сторінки (без крапки в кінці).

Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами з першої великої, з абзацного відступу жирним шрифтом. Крапку в кінці заголовку не ставлять.

Заголовки пунктів друкують маленькими літерами, окрім першої великої, з абзацного відступу нежирним шрифтом. Крапку в кінці заголовку пункту не ставлять.

Відстань між заголовками розділу та підрозділу складає 3 інтервали, між заголовком підрозділу та текстом – 3 інтервали. Між заголовками підрозділу та пункту – 3 інтервали. Між заголовком пункту і текстом відстані немає.

3.2. Нумерація

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, рисунків, таблиць, списку використаних джерел подають арабськими цифрами без знака №.

Нумерація сторінок кваліфікаційної роботи має бути наскрізною і проставлятися у правому верхньому куті аркуша без крапки. Першою сторінкою є титульний аркуш, який входить до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші та аркуші змісту номер сторінки не ставиться.

Номер розділу ставлять арабськими цифрами після слова «РОЗДІЛ», без крапки, а потім з нового рядка друкують заголовок розділу великими літерами жирним шрифтом симетрично тексту.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. **Номер підрозділу** складається з номера розділу і порядкового номеру підрозділу, між якими ставлять крапку. Наприкінці номера підрозділу ставиться крапка. Наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу), після чого у тому ж рядку зазначають заголовок підрозділу.

Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. **Номер пункту** складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. В кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: «1.3.2.» (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок пункту маленькими літерами (крім першої великої) нежирним шрифтом.

Підпункти нумерують у межах кожного пункту за такими ж правилами, як пункти. Заголовок підпункту друкується маленькими літерами (крім першої великої) нежирним шрифтом.

3.3. Цитування та посилання на використані джерела

При написанні кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти повинен робити *посилання на використані джерела*, матеріали чи окремі результати, які наводяться в тексті. Такі посилання дають змогу відшукати вихідні матеріали і перевірити достовірність поданих відомостей, допомагають з'ясувати зміст та результати

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 08.03/053.00.2/Б/ОК44- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 14 / 28

дослідження, мову тексту, обсяг.

Посилатися слід на останні видання і публікації. На більш ранні видання варто посилатися лише у тих випадках, коли в них наявний матеріал, який не включено до останнього видання.

Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, оскільки найменше скорочення може спотворити зміст, викладений автором. Посилання в тексті роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за *Списком використаних джерел*, виділеним двома квадратними дужками, наприклад [8, с. 12]. Перша цифра у квадратних дужках відповідає номеру джерела у списку використаних джерел, друга – номеру сторінки.

Цитування джерел може бути прямим або непрямим. При прямому цитуванні подають частину авторського тексту із джерела в оригіналі, виділяючи її лапками. В кінці цитати дають посилання у квадратних дужках із зазначенням номера джерела й сторінки, з якої використаний матеріал. При непрямому цитуванні у роботі подається частина авторського тексту у викладі здобувача вищої освіти, максимально наближеному до оригіналу, текст без лапок. В кінці також подається посилання на джерело і сторінку у квадратних дужках.

Цитування робиться українською мовою і має максимально відповідати змісту початкового тексту, без довільного скорочення та перекручувань думок автора. Пропуск слів позначається трьома крапками.

Посилаючись на структурні елементи роботи, треба використовувати, наприклад, такі вирази: «у Розділі 2», «див. 2.1», «відповідно до даних табл. 2.1», «на рис. 2.5», «(додаток Б)» тощо.

3.4. Ілюстрації

Кваліфікаційну роботу освітнього ступеня «бакалавр» ілюструють, виходячи із ретельно продуманого тематичного плану, при цьому кожна ілюстрація має відповідати тексту, а текст – ілюстрації. Основними видами ілюстративного матеріалу в кваліфікаційних роботах з психології є схема, світлина, діаграма, графік тощо.

Усі ілюстрації в кваліфікаційній роботі повинні бути пронумеровані. Їх нумерація має бути наскрізною у межах розділу. Наприклад, Рис. 1.2 – другий рисунок першого розділу.

У тексті на ілюстрації робляться посилання, що містять порядкові номери, під якими ілюстрації розміщені в роботі. Кожну ілюстрацію необхідно супроводити підписом, який повинен відповідати основному текстові й самій ілюстрації. За необхідності під ілюстрацією розміщують пояснювальні дані, наприклад, умовні позначення, які використовуються на схемі, графіку тощо.

Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації у розділі, які відокремлюють крапкою. Наприклад, «Рис. 2.3» – третій рисунок другого розділу. Назву рисунка друкують з великої літери і розташовують під ним посередині рядка (див. рис. 3.1).

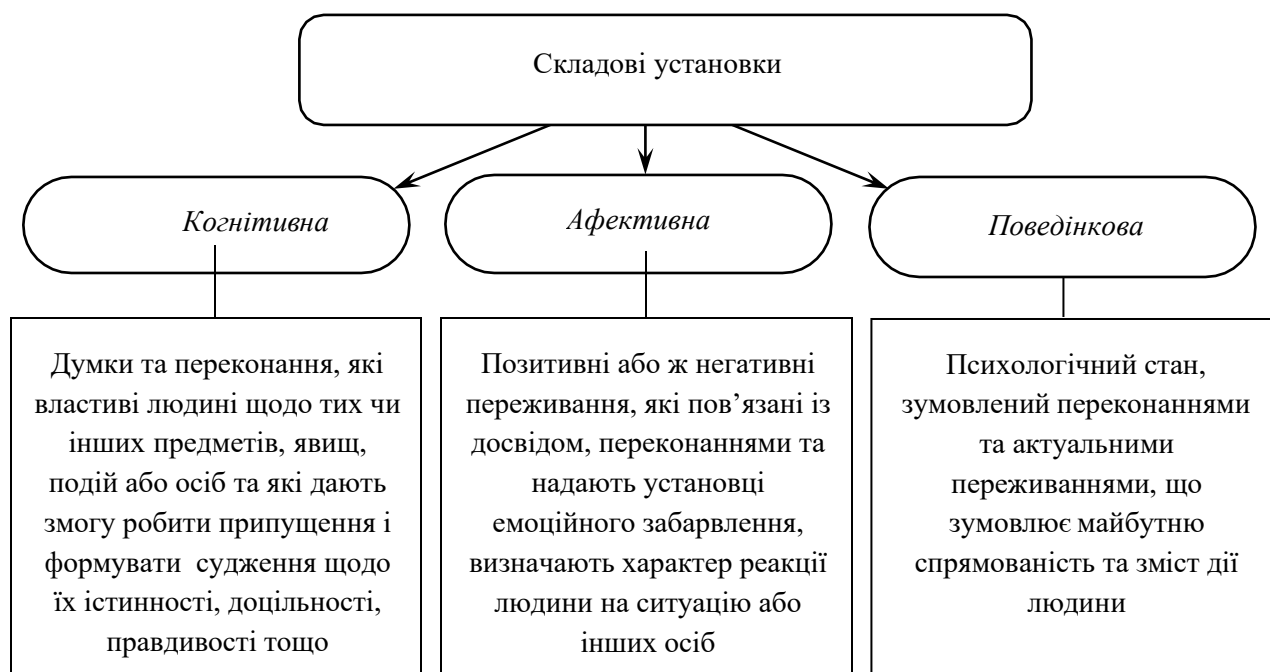

Рис. 3.1. Складові установки особистості

Діаграма – один із засобів графічного зображення залежності між величинами. Діаграми складаються для наочності зображення й аналізу емпіричних даних. Відповідно до форми побудови розрізняють діаграми площинні, лінійні, об'ємні тощо.

Також у кваліфікаційній роботі результати обробки числових даних можна подавати у вигляді графіків, які використовуються як для аналізу, так і для підвищення наочності матеріалу.

3.5. Таблиці

За необхідності теоретичний та цифровий матеріал поданий у кваліфікаційній роботі освітнього ступеня «бакалавр» оформляється у вигляді таблиць. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу).

Таблицю слід розташовувати безпосередньо після тексту, у якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці.

Таблиці нумеруються арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком таблиць, що наводяться у додатках. Слово «Таблиця» та її номер розміщують над таблицею праворуч.

Не дозволяється розміщувати назву таблиці на останньому рядку сторінки і розривати її з самою таблицею. Назву таблиці друкують жирним шрифтом симетрично тексту. Вона повинна бути стислою і відбивати зміст таблиці. Після таблиці ставиться пробіл для відокремлення її від основного тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери (див. табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Диспозиційні рівні структури особистості

Рівень	Зміст та поведінкові характеристики особистості
<i>Перший</i>	Низовий рівень, який утворюють елементарні фіксовані установки, котрі не усвідомлюються та не мають модальності. Ці

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 08.03/053.00.2/Б/ОК44- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 16 / 28

	диспозиції формуються на основі потреб фізичного існування та найпростіших ситуацій. Детермінований ними рівень поведінки – поведінкові акти, реакції індивіда на актуальну предметну ситуацію, доцільність регуляції якої визначається необхідністю встановлення адаптивних взаємин із середовищем.
<i>Другий</i>	Система соціально фіксованих установок. Ці установки мають складну структуру, у якій присутні афективний (емоційний), когнітивний і власне поведінковий компоненти. Фактори, що їх формують, – потреби соціального характеру існування, що пов'язані із включенням індивіда у первинні контактні групи та відповідні соціальні ситуації. Цей особистісний рівень детермінує, насамперед, здійснення індивідом звичних дій та вчинків, що формуються визначеним переліком поведінкових актів.
<i>Третій</i>	Переважає спрямованість інтересів особистості на певні сфери соціального буття. Формується на основі більш високих соціальних потреб та виражається як схильність, готовність до ідентифікації себе з певною сферою соціальної чи професійної діяльності. Цілеспрямована послідовність вчинків, що визначається цим рівнем особистісної детермінації, зумовлює поведінку у тому сегменті, який є для людини максимально значимим.
<i>Четвертий</i>	Вищий рівень – система ціннісних орієнтацій на цілі життєдіяльності та способи їх досягнення, деякий «життєвий план» людини, що забезпечує загальну цілісність її поведінки в різних сферах буття.

Джерело: складено автором за [53, с. 92-93]

Якщо таблиця не вміщується на одній сторінці, то її слід перенести на наступну. Слово «Таблиця» вказують один раз праворуч на початку, а над іншими її частинами, які розміщені на наступних сторінках, пишуть: «Продовження табл.» із зазначенням номера таблиці, наприклад: Продовження табл. 3.6.

Заголовки граф таблиці починають із великої літери, а підзаголовки – з малої В кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки й коми не ставлять. Заголовки і підзаголовки граф наводяться у називному відмінку в однині.

Знизу таблиці вказується *джерело* наведених теоретичних або цифрових даних, зокрема, відповідно до списку використаних джерел.

3.6. Формули та переліки

Невеликі і нескладні формули, що не мають самостійного значення, наводять всередині рядків тексту. Щодо складних формул, то пояснення значень символів і числових коефіцієнтів подаються безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони дані у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта подається з нового рядка.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 08.03/053.00.2/Б/ОК44- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 17 / 28

Порядкові номери формул позначають арабськими цифрами в круглих дужках біля правого берега сторінки.

Переліки подають в тексті за потреби. Перед переліком ставлять двокрапку. Якщо в документі подають переліки одного рівня підпорядкованості, то перед кожним із переліків ставлять «-» (тире).

За наявності в тексті переліків різних рівнів підпорядкованості найвищим рівнем є перелік, який позначають малими літерами української абетки, середній рівень позначають арабськими цифрами, а найнижчий – знаком «-» (тире). Після цифри або літери певної позиції переліку ставлять круглу дужку.

4. ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ ТА ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Під час написання, кваліфікаційна робота подається науковому керівникові для перевірки у строки, визначені *календарним планом*.

Наприкінці терміну навчання здобувачі вищої освіти готуються до захисту бакалаврської роботи. Роботи, які за висновком наукового керівника заслуговують позитивної оцінки, допускаються до захисту. За необхідності вони допрацьовуються згідно зауважень наукового керівника, а потім допускаються до захисту.

У випадку порушення термінів здачі роботи без поважних причин кваліфікаційна робота не приймається, а здобувач вищої освіти не допускається до Підсумкової атестації, що є підставою для відрахування з Державного університету «Житомирська політехніка».

4.1. Попередній захист кваліфікаційної роботи

Захист кваліфікаційної роботи проходить у два етапи: перший етап – попередній захист на засіданні кафедри, другий – захист на засіданні Екзаменаційної комісії.

Попередній захист призначається завідувачем випускової кафедри не пізніше, ніж за 30 днів до засідання Екзаменаційної комісії. Попередній захист необхідний для визначення стадії готовності, якості кваліфікаційної роботи, рівня підготовки здобувача вищої освіти до захисту, його знання з проблематики роботи. Процедура попереднього захисту бакалаврських робіт визначається кафедрою.

На попередній захист має бути подана повністю готова кваліфікаційна робота з відгуком наукового керівника. Тому не пізніше, ніж за два тижні до передзахисту, необхідно представити науковому керівнику готовий текст кваліфікаційної роботи для контролю й оцінки.

Перед процедурою попереднього захисту здобувач вищої освіти подає текст кваліфікаційної роботи на кафедру для перевірки на плагіат та отримує довідку про її результат. Перевірка на плагіат здійснюється визначеною Державним університетом «Житомирська політехніка» особою за допомогою відповідного програмного забезпечення.

Процедура попереднього захисту передбачає коротку доповідь здобувача вищої освіти за темою роботи з використанням презентації, питання та рекомендації щодо роботи тощо. На попередньому захисті науковий керівник, члени кафедри можуть рекомендувати здобувачу вищої освіти доопрацювати або змінити частину роботи,

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідас ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 08.03/053.00.2/Б/ОК44- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 18 / 28

виправити явні помилки, опрацювати певну літературу, краще підготуватися до усного виступу тощо.

Після попереднього захисту кафедрою оформляється рішення про допуск здобувача вищої освіти до захисту перед Екзаменаційною комісією у формі витягу з протоколу засідання кафедри. У випадках порушення термінів подачі роботи або недостатнього рівня готовності кафедра може рекомендувати не допускати здобувача вищої освіти до Державної атестації.

Після прийняття кафедрою рішення про допуск здобувача вищої освіти до захисту кваліфікаційна робота подається на зовнішнє рецензування.

4.2. Відгук наукового керівника

Після попереднього захисту кваліфікаційна робота доопрацьовується та подається для письмового *відгуку наукового керівника*, у якому наводяться висновки щодо відповідності виконаної роботи встановленим вимогам та можливості допуску до захисту, а також характеризуються:

- актуальність теми виконаної кваліфікаційної роботи;
- ступінь відповідності розділів, підрозділів та роботи в цілому завданням та темі дослідження;
- вміння логічно викладати матеріал (системне бачення проблеми, структурування, аргументація, стиль);
- недоліки роботи виконаної кваліфікаційної роботи;
- ставлення здобувача вищої освіти до процесу написання кваліфікаційної роботи (регулярність відвідування консультацій та врахування зауважень наукового керівника тощо).

У випадку негативного висновку керівника щодо допуску здобувача вищої освіти до захисту роботи, це питання виноситься на розгляд кафедри за участю наукового керівника.

Відгук наукового керівника друкується у двох примірниках, підписується особисто. У кінці відгуку вказуються ініціали, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада та дата надання відгуку.

4.3. Рецензування кваліфікаційної роботи

Рецензування кваліфікаційних робіт здійснюються висококваліфікованими спеціалістами, викладачами та науковими працівниками інших закладів, які мають науковий ступінь зі спеціальності. Рецензія засвідчується підписом та печаткою організації, в якій працює рецензент.

Рецензія подається у довільній письмовій формі і містить таке:

- актуальність теми для суспільства, теорії та практики психології;
- структура роботи;
- позитивні сторони роботи, недоліки роботи, зауваження та побажання;
- системність та глибина аналізу матеріалів, наявність і переконливість узагальнень та висновків аналізу;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 08.03/053.00.2/Б/ОК44- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 19 / 28

- рекомендована оцінка.

4.4. Підготовка доповіді та презентації для захисту кваліфікаційної роботи

Для захисту кваліфікаційної роботи на засіданні Екзаменаційної комісії необхідно заздалегідь написати текст доповіді та створити презентацію результатів бакалаврського дослідження.

Доповідь (виступ) повинна показати рівень теоретичної підготовки здобувача вищої освіти, ерудицію і вміння аргументовано, лаконічно і переконливо викласти основні результати кваліфікаційної роботи. Вона має бути погоджена з науковим керівником. Доповідь може бути прочитаною, але найкращим варіантом є розповідь, що вказуватиме на вільне володіння матеріалом.

Готуючись до виступу, здобувачу вищої освіти слід звернути увагу на таке:

- попередньо прочитати текст доповіді кілька разів уголос;
- чітко вимовляти текст, слідувати за своїми жестами;
- дотримуватись норм часу, доповідати у нормальному темпі;
- логічно переходити від однієї частини виступу до іншої;
- підготувати необхідну наочність (таблиці, діаграми, графіки);
- навчитися користуватися технічними засобами, якими обладнана аудиторія.

Виступ має бути проілюстрований за допомогою демонстраційного матеріалу – **презентації**, яка узгоджується з науковим керівником. Основною метою презентації є створення кращих умов для виступу під час захисту кваліфікаційної роботи та підвищення сприйняття результатів захисту членами Екзаменаційної комісії та присутніми.

Презентація складається з окремих слайдів. Кожен слайд складається з кількох візуальних об'єктів: тексту, таблиць, діаграм, малюнків та фотографій, схем, які є у роботі і мають смислове навантаження. Слайд виявляється ефективним саме тоді, коли не може бути зрозумілим, поки здобувач вищої освіти його не прокоментує. Тобто, слайд повинен бути підтримкою здобувачу вищої освіти, а не його заміником. Демонстраційні матеріали повинні бути розроблені таким чином, щоб їх могли бачити присутні під час захисту на відстані.

4.5. Захист кваліфікаційної роботи

Захист кваліфікаційної роботи відбувається на відкритому засіданні Екзаменаційної комісії (ЕК) Державного університету «Житомирська політехніка».

Дати захисту бакалаврських робіт вказуються у розкладі атестаційної комісії, який доводиться до відома голів, членів ЕК та здобувачів вищої освіти. Тривалість захисту одного здобувача вищої освіти не повинна перевищувати 20 хвилин.

Засідання атестаційної комісії починається з того, що секретар (голова) Екзаменаційної комісії оголошує про захист кваліфікаційної роботи, зазначаючи її назву, прізвище, ім'я та по батькові автора, а також доповідає про наявність відгуку наукового керівника та рецензії. Після цього здобувач вищої освіти впродовж 8-10 хвилин виголошує доповідь державною мовою, чітко та виразно. При цьому, можуть використовуватися різні форми візуалізації доповіді, зокрема, слайди та презентації.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 08.03/053.00.2/Б/ОК44- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 28

Після доповіді голова та члени ЕК ставлять здобувачу вищої освіти запитання, на які він повинен надати стислі, чіткі та кваліфіковані відповіді. Далі виступають науковий керівник і рецензент, або оголошуються відгук наукового керівника та рецензія у випадку їхньої відсутності. Після обговорення здобувачу вищої освіти надається можливість виступити із заключним словом (за бажанням), у якому відповісти на зауваження членів комісії. Виступ має бути чітким, тактовним і лаконічним.

За підсумками захисту всіх здобувачів вищої освіти, призначених на поточний день, підводяться підсумки захисту кваліфікаційних дипломних робіт і приймається рішення про їх оцінку і присвоєння здобувачу вищої освіти кваліфікації бакалавра.

Рішення Екзаменаційної комісії щодо оцінки результатів захисту кваліфікаційних дипломних робіт голова Екзаменаційної комісії оголошує здобувачам вищої освіти у день захисту.

4.6. Оцінювання кваліфікаційної роботи

Під час захисту кожен член Екзаменаційної комісії оцінює якість кваліфікаційної роботи та її захисту за 100-бальною шкалою згідно з критеріями оцінювання.

За результатами публічного захисту кваліфікаційної роботи ЕК на закритому засіданні приймає рішення щодо оцінки кваліфікаційної роботи, при цьому враховується відгук керівника й зовнішнього рецензента. Це рішення приймається відповідно до результатів підрахунку середньоарифметичного суми балів, які були виставлені кожним членом комісії. При виникненні спірних питань голос голови атестаційної комісії є вирішальним.

Критерії оцінювання змісту та оформлення кваліфікаційної роботи:

- практичне значення дослідження;
- внутрішня узгодженість основних структурних частин курсової роботи (тема, об'єкт, предмет, гіпотеза, мета, завдання дослідження, висновки);
- обґрунтування вибору методів дослідження та їх адекватність поставленій меті;
- чіткість, повнота та послідовність розкриття кожного питання плану і теми роботи в цілому;
- наявність авторських висновків до кожного структурного розділу роботи, чіткість їх формулювання;
- критичне осмислення й аналіз різних теоретичних та методологічних підходів до розуміння проблеми;
- глибина аналізу та рівень систематизації отриманих результатів;
- коректне використання методів кількісного і якісного аналізу та інтерпретації результатів дослідження;
- повнота відображення проблеми у списку використаних джерел;
- наявність посилань на всі першоджерела у тексті роботи;
- відповідність загальних висновків поставленим завданням;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 08.03/053.00.2/Б/ОК44- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 28

- науковість стилю викладання;
- відсутність орфографічних і синтаксичних помилок;
- правильне оформлення роботи відповідно до стандартів;
- апробація результатів дослідження на студентських конференціях та у збірниках наукових публікацій.

Критерії оцінювання доповіді, презентації та відповідей на запитання комісії при захисті кваліфікаційної роботи:

- логічне та аргументоване викладання матеріалу;
- відображення результатів дослідження у наочних засобах;
- уміння супроводжувати текст виступу матеріалами, представленими у мультимедійному форматі;
- адекватне розуміння та правильні відповіді на запитання членів комісії.

Підсумкова оцінка може бути знижена за:

- неповноту та необґрунтованість відповідей на запитання членів комісії, зауваження та пропозиції наукового керівника та рецензента;
- відмову здобувача вищої освіти враховувати зауваження керівника;
- низьку якість презентації та наочних матеріалів;
- помилки в оформленні роботи;
- несвоєчасне подання роботи на кафедру.

Оцінка кваліфікаційної роботи складається з оцінок за виконання роботи та її захист. Якість виконання кваліфікаційної роботи та результати її захисту оцінюються за 100-бальною шкалою, Європейською кредитно-трансферною системою (ЄКТС) (за шкалами «А», «В», «С», «D», «Е», «FХ», «F»); національною системою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Таблиця 5.1.

Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи

Оцінка, бали	Критерії
1	2
«Відмінно»(90-100 балів)	Здобувач вищої освіти - виконав роботу самостійно, на високому науково-теоретичному рівні, що відбиває його глибокі теоретичні знання і практичні навички, здатність до наукової діяльності; - оволодів методами науково-дослідної роботи у збиранні і систематизації даних, їх обробки, творчого осмислення, систематично викладу, формулювання висновків; - показав критичне ставлення до джерел і літератури, продемонстрував теоретичне і практичне значення; згідно вимог оформив кваліфікаційну роботу; написав роботу грамотно, не допускаючи орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок; до захисту представив не менше двох наукових публікацій; на захисті продемонстрував глибокі знання теми дослідження; тверде і впевнено відповів на запитання членів комісії.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 08.03/053.00.2/Б/ОК44- 2023
<i>Екземпляр № 1</i>		<i>Арк 22 / 28</i>
«Добре»(74-89 балів)	<p>Здобувач вищої освіти</p> <ul style="list-style-type: none"> - виконав роботу самостійно, на належному науково- теоретичному рівні, що відбиває достатньо високі теоретичні знання і практичні навички випускника, його здатність до професійної діяльності як науковця; - оволодів методами науково-дослідної роботи у збиранні і систематизації даних, їх обробки, творчого осмислення, систематичного викладу, формулювання висновків, допускає незначні порушення логічності й систематичності викладу; - робота має теоретичне і практичні значення, однак автор не може в достатній мірі дати критичний аналіз науковій літературі з досліджуваної теми; - оформив бакалаврську роботу з додержанням вимог, але допустив при цьому 2-3 помилки чи неточності; - написав роботу грамотно, допускаючи при цьому поодинокі орфографічні, пунктуаційні та стилістичні помилки; - на захисті продемонстрував глибокі знання теми дослідження; - відповів на запитання членів комісії. 	
«Задовільно»(60-73 балів)	<p>Здобувач вищої освіти</p> <ul style="list-style-type: none"> - виконав роботу самостійно, на достатньому науково-теоретичному рівні, що відбиває теоретичні знання і практичні навички випускника, його здатність до професійної діяльності; - оволодів навичками науково-дослідної роботи у збиранні і систематизації даних, їх обробки, осмислення, систематичного викладу, формулювання висновків, але допускає порушення логічності й систематичності викладу тощо; 	
«Незадовільно» (0-59 балів)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зміст роботи не відповідає плану кваліфікаційної роботи або не розкриває тему повністю чи в її основній частині. 2. Сформульовані розділи (підрозділи) не відбивають реальну проблемну ситуацію, стан об'єкта. 3. Мета дослідження не пов'язана з проблемою, сформульована абстрактно і не відбиває специфіки об'єкта і предмета дослідження. 4. Кінцевий результат не відповідає меті дослідження, висновки не відповідають поставленим завданням. 5. На захисті не зумів продемонструвати знання теми дослідження; 6. Здобувач вищої освіти не відповів на запитання членів комісії. 	

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 08.03/053.00.2/Б/ОК44- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 23 / 28

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бочелюк В. Й. Методика та організація наукових досліджень з психології. – К. : Центр навчальної літератури, 2018. 356 с.
2. Власенко Л., Ладанюк А., Кишенько В. Методологія наукових досліджень. – К.: Ліра-К, 2018. 352 с.
3. Методологія та методи психологічного дослідження : навч.-метод. посіб. / О. Л. Туриніна. – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. 206 с.
4. Москалець В. П. Загальна психологія : підручник / В. П. Москалець. – К.: Ліра, 2020. 564 с.
5. Москалець В. П. Психологія особистості : підручник, вид. 2-ге, перероб. і доп. – Київ – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2020. 435 с.
6. Основи науково-психологічних досліджень : навч.-метод. посіб. /З. М. Адамська, І. П. Андрійчук, О. М. Воронкевич, Г. К. Радчук, С. В. Чопик, М. М. Шпак / ред. Г. К. Радчук. – Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. 214 с.
7. Основи соціальної психології : підручник для закладів вищої освіти / П. П. Горностай, М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін ; за ред. М. М. Слюсаревського. – К.: Талком, 2018. 580 с.
8. Словник з основ наукових досліджень : навч.-метод. вид. / Укл.Н. Ю. Мацай, С. В. Маслійов, Є. В. Попов, О. О. Беседа, О. П. Губська. – факультет природничих наук, Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». – Старобільськ: 2021. 80 с.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 08.03/053.00.2/Б/ОК44- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 28

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОГО АРКУША

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
Факультет педагогічних технологій та освіти впродовж життя
Кафедра психології та соціального забезпечення

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Перший (бакалаврський)

освітній рівень

назва теми

Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки

шифр і назва галузі знань

Спеціальність – 053 Психологія

шифр і назва спеціальності

Виконав(ла): студент(ка) _____ курсу, група _____

Підпис

Ініціали, прізвище

Керівник _____

науковий ступінь, вчене звання

Підпис

Ініціали, прізвище

До захисту допускаю:

Зав. кафедри психології та
соціального забезпечення

Підпис

Ініціали, прізвище

_____ 20__ р.

Житомир, 20__

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 08.03/053.00.2/Б/ОК44- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 25 / 28

ДОДАТОК Б

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Факультет педагогічних технологій та освіти впродовж життя

Кафедра психології та соціального забезпечення

Освітній рівень Перший (бакалаврський)

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність 053 Психологія

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

психології та соціального забезпечення

«_____» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Прізвище, ім'я, по батькові студента _____

1. Тема кваліфікаційної роботи: «_____»

Керівник кваліфікаційної роботи: _____

Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання

Затверджено наказом ректора університету від _____ 20__ р. № _____

2. Строк подання студентом роботи на кафедру _____ 20__ р.

3. Вихідні дані до роботи: матеріали звіту з науково-дослідної практики, комплекс методів та методик дослідження (зазначити, які саме).

4. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, які потрібно розробити): вступ, розділ 1. _____, висновки до розділу; розділ 2. _____, висновки до розділу; висновки, перелік джерел посилання, додатки.

5. Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень)

6. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів (розділів) кваліфікаційної роботи освітнього рівня бакалавра	Строк виконання етапу роботи	Примітка
	Вибір теми дослідження. Визначення об'єкта і предмета дослідження, постановка мети і завдань	до _____ 20__ р.	
	Визначення теоретико-методологічних засад дослідження. З'ясування актуальності проблеми	до _____ 20__ р.	
	Оформлення вступу кваліфікаційної роботи	до _____ 20__ р.	
	1 розділ кваліфікаційної роботи	до _____ 20__ р.	
	2 розділ кваліфікаційної роботи	до _____ 20__ р.	
	3 розділ кваліфікаційної роботи	до _____ 20__ р.	
	Загальні висновки	до _____ 20__ р.	
	Оформлення кваліфікаційної роботи	до _____ 20__ р.	
	Попередній захист кваліфікаційної роботи.	_____ 20__ р.	

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 08.03/053.00.2/Б/ОК44- 2023
	<i>Екземпляр № 1</i>	<i>Арк 26 / 28</i>
Захист кваліфікаційної роботи (відповідно графіку)		20__ р.

Студент _____

Керівник роботи _____

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 08.03/053.00.2/Б/ОК44- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 27 / 28

**ДОДАТОК В
ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ АНОТАЦІЇ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

АНОТАЦІЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Тема кваліфікаційної роботи «_____»

Студент _____

Керівник _____

Кваліфікаційна дипломна робота включає _____ сторінки, _____ таблиць, _____ рисунки, перелік джерел
посилання складає _____ найменування, _____ додатки.

Ключові слова: _____.

Об'єктом дослідження є _____.

Предметом дослідження є _____.

За результатами дослідження (розроблено, надано, здійснено, підготовлено)

Одержані результати можуть бути використані _____.

Студент _____

Дата подання кваліфікаційної роботи до захисту _____ 20__р.